

Şükür ŞƏNOL-un tərcüməsində

Yalnız bir əfsanə olan Kii vilayətindəki Mivaqasakidə Takeske Oya adında bir adam yaşayırdı. O, balıq tutmaqda mahir idi. Balıqçıları icarəyə götürən bu adamın böyük və xırda ciilliklərdə balıqçılıq təsərrüfatı vardı. Onun ailəsi xoş gün-güzaran içində ömür sürürdü. O, iki oğlu, bir qız atasıydı. Böyük oğlu Taro xasiyyətə sakit və sadə adam idi və atasıyla bir yerdə çalışırdı. Qızı Yamato-dan olan bir nəfərə ərə getmişdi. Kiçik oğlunun adı Toyoo idi. O, yumşaq və mülayim xasiyyətli idi, gözəl, qəşəng olan hər şeyə sevgiylə baxırdı, amma bir zərrə qədər belə ailənin işləri haqqında heç nə fikirləşməzdi. Bu, onun atasını çox qayğılandırırdı, amma nə etməli olduğunu da bilmirdi. Əgər ona öz təsərrüfatlarından pay ayırısaydılar satıb-savacağıdı. Uşağı olmayan ailəyə versəydilər qulaqları hər zaman tənə və qınaq dolu sözlər eşitməli olacaqdı. Ona görə də atası qərara gəlmişdi ki, qoy, necə bilir, elə də yaşasın, ürəyi çəker elm, bilik adamı olar, istəyərsə də rahib. Nə qədər ki mən sağam, Taro da ona qarşı səxavətli idi, onu nəyəsə məcbur etməsəm daha yaxşıdı. Və Toyoo baş keşiş Abe-no-Yumimarodan elm öyrənmək üçün Nati-no-Sinqu monastırına getdi.

Bir dəfə sentyabrın axırlarında mülayim və xoş hava gündə qəfil cənub-şərqdən qara buludlar gəldi və selləmə, narın yağış yağdı. Bu yağışda kömək və lütfünü əsirgəməyən keşişin çətrini götürən Toyoo evə gedirdi, görmüşcə Asuqa məbədinin xəzinəsinin basdırıldığı yere oxşayan qarşı təpəyə çatanda yağış daha da şiddətləndi. Toyoo tələsik özünü yaxınlıqdakı bir balıqçı daxmasına saldı. Daxmanın qoca sahibi ona hörmətlə təzim etdi. "Deyəsən, bu, bizim ağamızın oğludu! - dedi o. - Sağ olun ki, mənim kasıb komamı bəyənməzlik etmədiniz, icazə verin, sizi süfrəyə dəvət edirəm". Və qoca əlinə aldığı dzabutonun tozunu çırpdı. "Düzü, mən bura bir neçə dəqiqəliyə döndüm, - Toyoo cavab verdi. - Heç narahat olmayın". Bu zaman həyətdən bir qadın səsi gəlirdi: "Yağışdan qorunmaq üçün sizdə daldalanmaq olarmı..." Bunu deyən qadın içəri girdi. Diqqətini çəkən bu qadına Toyoo gözlərini zilləyib qaldı. Onun iyirmi yaşı ancaq olardı, üzündən çox qəşəng olan bu qızın zərif saç düzümü vardı, əynindəki ipək kimononu mənzərəli dağların təsviri bəzəyirdi. Yanındakı çox səliqəli görkəmdə olan xidmətçi qızın əlində bağlama vardı. Bu qadın da, Toyoo da bərk islanmışdı və adamın hər ikisinə rəhmi gəlirdi. Toyoonu görən qadının üzü allandı və onun sıxılıb qaşqınlıq içində qalmasında da gözəlliyin, xeyirxahlığın diqqətçəkici nişanələri vardı. Bu da Toyoonun ürəyinə xal saldı. "Əgər bu gözəl xanım yaxınlarda yaşamış olsaydı yəqin onun haqqında eşitmiş olardım, - deyə Toyoo fikirləşdi. - Güman ki, o, paytaxtdandır, Nati monastırına ibadət etmək üçün gəlib və sahil boyu gəzintisində yağışa

düşüb. Necə ola bilər ki, o, yanında bir kişi olmadan heç qopxu-ürkü bilmədən tənha bu yerləri gəzir". Bunu düşünən Toyoo ona yaxın durub dedi: "Buyurun, keçin əyləşin, yəqin yağış bir azdan kəsəcək".

Qadın ona təşəkkürünü bildirib böyründəki dzabutonunda (döşəkdə) oturdu. Daxma çox darısqal idi və onların indi oturduqları yerdə çiyninləri də bir-birinə toxunurdu. Ona belə yaxın oturan bu qadın daha gözəl görünürdü. Bu fani-keçici dünyada bir qadının bu qədər gözəl olması mümkün olan iş deyildi. Toyooya elə gəlirdi ki, bax, elə indicə köksündə çırpınan ürəyi quş qəfəsdən çıxan kimi uçub gedəcək. "Görürəm ki, siz alicənab qadinsınız, - Toyoo dedi. - Mənə deyin görüm, sahilləri bomboş, dalğaları tüğyan edən dənizə, bu yerlərə sizi hansı istək gətirdi. Siz, Nati monastırına ibadət etməyəmi gəldiniz, yoxsa siz, bu dağlardakı qaynar bulaqlara baxmaq istəyirsiniz. Axı, bir qədim şair də bu yerlər haqqında çox gözəl deyib:

**Mivaqasaki tərəfdə,
Sano deyilən yerdə
Heç bir daxma da yoxdu.
Mümkündürmü bu yolda
Məni yağış haqlasın?**

Həqiqətən, şeirdə bu günə oxşar bir vəqə təsvir olunub. Siz, burda çox sakit və rahat yağışın ötüb keçəcəyini gözləyə bilərsiniz. Heç narahat olmayın, bura yaraşıqsız, nizamsız daxma da olsa sahibini himayə edən mənim atamdır. Doğrudu, mən cürət edib sizi ötürmək üçün icazənizi ala bilmirəm. Ola bilsin ki, siz bunu ədəbsizlik kimi qəbul edərsiniz, amma xahiş edirəm heç olmasa ehtiyat yana mənim çətrimi özünüzə götürün".

"Siz çox lütfkarsınız, - qadın dedi. - Hətta, mənə elə gəlir, isti münasibətiniz islanmış paltarlarımı da qurutdu. Onu da deyim ki, siz səhv edirsiniz, mən paytaxtdan deyiləm. Mən çoxdan bu yerlərdə yaşayıram. Bu səhər hava sakit olduğuna görə mən qərara gəldim ki, Natidə ibadət edirəm. Gözlənilmədən yağın yağış məni bu daxmada daldalanmağa məcbur etdi. İnanın ki, mən sizi görəcəyimə şübhə etmirdim. Baxın, yağış da kəsdi. Artıq getmək vaxtıdır. Mənim evim burdan çox uzaq deyil". Qadınla bir az vaxt keçirməyə cəhd edən Toyoo dedi: "Yox, yağış səif də olsa yağır, gözlənsəniz psi olmaz! Heç olmasa çətri də götürün, imkan olanda qaytararsınız. Arzu edərdik ki, harda yaşadığınızı da deyəsiniz. Mən qulluqçumuzu göndərə bilərəm".

"Monastırdan o yana, - qadın dedi, - kimdən soruşsanız, Manaço Aqatanın evini sizə göstərə bilər. Artıq günəş də görünürdü, icazə verin, xeyirxahlığınızla, xoş rəftarınıza görə təşəkkür edirəm". Bu sözləri deyən qadın çətri də Toyoodan alıb daxmadan çıxdı. Toyoo

Novella

gözdən itənə qədər bu qadının arxasınca baxdı. Sonra qaytarmaq şərtiylə daxmanın sahibi qoca kişidən həsir çiynilik alıb evlərinə döndü. Bu qadının surəti heç gözünnün önündən çəkilmirdi, gecə də uzun müddət yuxuya gedə bilmədi, yalnız səhərə yaxın mürgülədi. Rüyada gördü ki, Manaçoqilə yollandı. Onun evi böyük idi və möhtəşəm görünürdü; şəbəkəli darvazanın bambuq naxışları vardı. Manaço özü onu qarşıladı. "Mən sizin xeyirxahlığınızı unutmamışam, - o dedi. - Sizi eşq və sevdəylə gözləyirdim. Xahiş edirəm, içəri buyurun". Və bu qadının müşayiətiylə evin otaqlarıyla bir-bir tanış olan Toyoo şəraba, çox dadlı meyvə və çərəzə qonaq oldu. Şərab və sevgidən məst olub ikisi də bir taxtda yatağa uzandılar. Lakin bu arada sökülən dan yerində günəş göründü və Toyoo da yuxudan oyandı.

Yarımçıq qalan rəyasına təəssüflənən Toyoo bunun gerçəkdə olmasını arzuladı. Ürəyi şiddətlə döyünən, səhər yeməyini də undan Toyoo başı dumanlı, fikri qarışıq evdən çıxdı. Monastırdan o yana kənddə kimi gördü, ondan Manaço Aqatanın evini soruşdu. Amma heç kimdən cavab ala bilmədi. Gün yarı oldu, amma Toyoo hələ də kəndi gəzir, o evi axtarırdı. Və birdən dünən Manaçonun yanında olan xidmətçi qızı gördü, uzaqdan onu səsləyib saxladı: "Mən çətri üçün gəldim, amma evinizi tapa bilmirəm!" Xidmətçi qız gülümsəyib bildirdi ki, nə yaxşı siz gəldiniz! Gəlin birlikdə gedək! O, qabağa getməyə tələsirdi və az keçmədi ki, dedi: "Bizim ev buradı". Toyoo qarşısında hündür darvaza, böyük ev gördü. Hətta darvazanın üstündə bambuqdan hazırlanmış naxışlı şəbəkə vardı, hər şey rüyada gördüyü kimi idi. "Çox qəribədi!" - deyib fikirləşən Toyoo darvazadan həyəte girdi.

Xidmətçi qız tələsik evə qaçdı. "Çətrin sahibi sizi axtarırdı, biz rastlaşdıq və o, mənə birlikdə gəldi", - ucadan dedi. "Hardadı o, dəvət elə evə", - Manaço bu sözlərlə Toyoonu qarşıladı. Toyoo dedi: "Bu yaxınlarda mənim müəllimim cənab Abe yaşayır. Bir neçə ildə ki, ondan elm öyrənirəm. Bu gün yolumu qərara gəldim ki, çətri üçün sizə dönməm". Amma Manaço onun çıxmasına icazə verməyib xidmətçisinə dedi: "Maroya, onu qapıdan çölə buraxma!" xidmətçi qız da onun qabağını kəsib elan etdi ki, siz bizdən çətri götürməyi xahiş etdiniz, biz də sizdən qonağımız olmağınızı istəyirik. Bunu deyən xidmətçi qız onun cənuba baxan otağa keçməsinə ısrar etdi. İpək pərdəli otağın döşəməsinə həsir sərilmişdi, divarlarda qədim sənətkarların rəsmləri asılmışdı. Aydın görünürdü ki, bu ev yuxarı təbəqəyə aid insanlara məxsusdu.

Toyoonun arxasınca otağa giren Manaço dedi: "Müəyyən səbəblərdən indi evdəkilərin çoxu

yoxdu, o üzündən sizi lazım olduğu kimi qəbul edə bilmirik. İcazə verin, sizi, sadəcə şəraba qonaq edək". Maroya büllur nimçələrdə meyvələr və qəlyanaltı gətirdi, saxsı cürdəklərdən fincanlara şərab süzdü. "Bu, yenə də rəya deyil ki? - Toyoo fikirləşdi. - Birdən oyansam və hər şey yarımçıq qalsa... çox heyif!"

Lakin Toyoo həqiqətən yuxuda deyildi və bu vəqə ona çox qəribə, qeyri-adi gəlirdi.

Qonaq da, evin xanımı da şərab içib kefləndilər.

Manaço şərab dolu fincanı qaldırıb çiçəkli gilənar şaxslarının təmiz suda əksi kimi gözəl görünən üzünü Toyooya tutdu. Yaz mehinə ağacların titrəşən yarpaqları arasında ötən bülbül kimi həlim səslə söylədi: "Artıq qarşınızdakı zəifliyimi sizdən gizləyib bu günəhlə da allahlarımıza qarşı çıxmaq istəmirəm. Lakin mənim sözlərimi nə yalan, nə də zarafat kimi qəbul etməyin. Mən paytaxtda dünyaya gəldim, amma çox tez atam və anam məni atdılar. Məni bir qadın saxladı və böyütdü. Sonra məni bu vilayətin üsul-idarəsində məmur olan Aqata adlı bir nəfər aldı və mən onnan üç il yaşadım. Və o, bu yaz öz xidmətini tərk etdi, sonra da qəfil xəstələnib vəfat etdi, işıqlı dünyada məni tək qoydu. Məni ərşəyə gətirən qadını soruşdum. Amma mənə xəbər gəlmişdi ki, o, monastıra gedib və indi rahibə kimi səyahətə çıxıb. Bax, belə mənim paytaxtda bir kimsəm qalmadı. Mənə rəhminiz gəlsin! Dünən biz yağışdan daldandığımız saatda sizin necə xeyirxah, alicənab olduğunuzu gördüm. Və arzu etdim ki, keşikə ömrümün son dəqiqələrinə qədər sizin qadınıız olaydım. Məni rədd etməyin, bu fincanlardakı şərabı da daimi birliyimizin şəhrəfinə içək!"

Məhz Toyoo da o gündən bu barədə düşünürdü, indi sevincindən yerə-göyə sığmırdı, onun ruhunu bir eşq yangısı bürüdü. Və elə burdaca o özü qərar verməkdə ixtiyar sahibi olmadığını xatırladı, əmin oldu ki, valideynlərinin, qardaşının razılığı olmalıdı. Həmin dəqiqə sevinci ərşəyə Toyoonu qorxu götürdü. Cavab vermək üçün ağzını açıb bir söz də demədi. Bundan pərt olub utanan, təşvişə düşən Manaço dedi: "Baxmayaraq ki, mənim ətirafım nə yalan, nə zarafat idi. Bağışla, özümü yüngül apardım. Söylədiklərimə görə çox peşmanam, utanmaz-utanmaz özümü sizə sırımaq istədim, çox xəcalət çəkirəm! Xahiş edirəm elə bilək ki, hər şey şərabın təsirindən oldu, bunu nə qədər tez unutsaq, o qədər yaxşı olacaq".

Toyoo dedi: "Deməli, mən sizin paytaxtdan gələn nəcib bir xanım olmağınız barədəki fikrimdə yanlışam. Lakin mən balinaların da belə ehtiyatla üzdüyü sərt və çılpaq dəniz sahilində böyüdüm və sizin sözlərinizin məni necə sevindirdiyini özünüz deyər-

ləndirin. Sizin ətirafınıza o üzündən cavab verə bilmədim ki, hər hansı qərar vermək zamanında azad deyiləm. Mən həyatda atamdan və qardaşımdan çox asılıyam, saçımdan başqa özümün olan heç nəyim yoxdu. Mən bu gün çox təəssüflə bu barədə fikirləşirəm, axı, mənim sizin adınıza layiq hədiyyələr almaq imkanım da yoxdu. Amma əgər siz mənə iltifatla, mərhəmətlə yanaşsanız, mən heç nədən ehtiyatlanmadan sizə xidmət etməyə hazıram. Deyirlər ki, Konfusi sevgisinə görə övladlıq borcunu, hətta özünü də unudub". - "Mən də zəngin deyiləm, amma hərdən mənə bir yerdə olmaq üçün gəlin. Lakin indi mənədən bu qılınca qəbul edin. Mənim ərindən ayrılmazdı, deyirdi ki, bu qılının dünyada tayı-bərabəri yoxdur". Bu sözlərdən sonra Manaço qızıldan və gümüşdən hazırlanmış möhtəşəm, qədim qılınca ona uzatdı. İlk verilən hədiyyədən imtina etmək bəd əməl sayıla bilərdi; Toyoo qılınca aldı və getmə k istədi. Manaço onu saxlamaq üçün cəhdindən qalmadı. "Səhərə qədər mənə qalın", - rica etdi o. Lakin Toyoo dedi: "Əgər gecəni öz evimizdə olmasam atam məni söyəcək, danlayacaq. Sabah mən bir bəhanə tapıb evdən çıxaram və axşam üstü sizə gələm".

Həmin gecə Toyoo yenə kirpik qatdamadı, yalnız səhərə yaxın yuxuya getdi. Balıqçı torunu yırı-yığış etmək üçün obaşdan oyanan Taro yataq otağının alayarımcıq açıq qapısından Toyoonun yastığının yanında zəif çıraq işığında par-par parıldayan qılınca gördü. "Çox qəribədi! Bu onda hardan ola bilər?" - Narahat olan Taro fikrə getdi və hay-küyünə Toyoo böyük qardaşını görüb dedi: "Siz, məni çağırırdınız?" - "Bu nədi, başını üstə parıldayırmı? - Taro soruşdu. - Balıqçıların evində belə qiymətli əşyalara yer yoxdu. Atam görsə səni çox sərt cəzalandıracaq". Toyoo da cavab verdi ki, mən ona pul vermədim. Bunu mənə hədiyyə veriblər. "Bizim yerlərdə elə bir adam varmı ki hər yoldan ötənə qiymətli hədiyyə versin? - Taro açıqla dedi. - Sən pullarımızı Çindən gələn heç nə anlamadığımız kitablara xərclədin, - olsun, mən susdum, ona görə ki, atam da bir söz demədi. Amma indi də bu qılınca aldın, - yəqin məbəddə keçirilən bayramlarda özünü göstərmək istəyirsən! Sənə nə olub ağlını itirmisən?" Atası Taronun ucadan çıxan səsinə eşidib qışqırdı: "O avara yenə neyləyib? De, yanıma gəlsin!" - "Axı, o, onu hardan alıb? Pulu qiymətli əşyalara sərf etmək bizim haramıza yaraşır? Həm də bu, knyazların, sərkərdələrin hünərinə, bacarığına yaraşan silahdı. Çağırın onu yanınıza ciddi tənbeh edin, cəza verin. Mən bunu özüm də edərdim, amma yır-yığış edib getmək vaxtımdı". Taro bunu deyib evdən çıxdı.

(ardı gələn
şənbə sayımızda)